

Rajavartiolaitoksen esikunta
Raja- ja meriosasto

27.02.2026

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 17.12.2025: Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; Työryhmän mietintö

Rajavartiolaitoksen esikunnan lausunto valmiuslain kokonaisuudistusta koskevasta mietinnöstä

Rajavartiolaitoksen esikunta, joka toimii myös sisäministeriön rajavartiolaitos-
osastona, toteaa valmiuslain kokonaisuudistusta koskevasta mietinnöstä
seuraavaa:

1 Yleistä

Työryhmä on kuullut Rajavartiolaitosta työryhmätyön aikana ja Rajavartiolaitoksella on ollut mahdollisuus esittää tarpeensa valmiuslain uudistamiseksi. Työryhmä on huomionnut Rajavartiolaitoksen tarpeet hyvin. Rajavartiolaitoksen esikunta on osallistunut mietinnön liitteenä 2 olevan sisäministeriön eriävän mielipiteen valmisteluun.

2 Varautumisvelvollisuus (valmiuslain luonnoksen 2 luku)

Työryhmä on esittänyt, että valmiuslain luonnoksen 8 §:n 3 momentissa säädettäisiin, mitä valmiussuunnitelman tulisi vähintään pitää sisällään. Rajavartiolaitoksen esikunta esittää, että 8 §:n 3 momentti poistettaisiin.

Rajavartiolaitoksen esikunta viittaa 15.2.2024 oikeusministeriölle osoittamaansa lausuntoon (RVLDNo-2023-2240, RVL247637, 15.2.2024) ja toteaa, että valmiussuunnitelman vähimmäisisältöä ei ole tarkoituksenmukaista säätää laissa. Varautumisvelvollisuus koskee kaikkia hallinnonaloja ja hyvin erilaisia toimintoja. Myös valmiussuunnitelmien määrä, käyttöala, käyttötarkoitus, organisaatiotaso ja aikajänne vaihtelevat vaikuttaen merkittävästi suunnitelmien sisältöön. Käytännössä 8 §:n 3 momentti voi kääntyä tarkoitustaan vastaan ja heikentää valmiussuunnittelun laatua.

3 Työvoiman saatavuuden turvaaminen (valmiuslain luonnoksen 7 luku)

Työryhmä on esittänyt, että valmiuslain luonnoksen 41 §:ssa tarkoitetut palvelussuhteen ehdoista poikkeamista ja 43 §:ssä tarkoitetut irtisanomisajan pidentämistä koskevat toimivaltuudet laajenisivat Rajavartiolaitoksen osalta koskemaan kaikkia poikkeusoloja. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää esitettyä laajennusta välttämättömänä Rajavartiolaitoksen tehtävien hoitamiseksi kaikissa poikkeusoloissa.

Työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 51 §:n 2 momentin 2 kohdassa, että Rajavartiolaitoksen palveluksessa oleville henkilöille ei voisi antaa valmiuslain luonnoksen 49 §:ssä tarkoitettua työmääräystä. Pykälän perusteluiden mukaan tämä kattaisi myös esimerkiksi Rajavartiolaitoksen palveluksessa olevat asevelvolliset. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää esitettyä täsmennystä tarkoituksenmukaisena ja kieltoa välttämättömänä Rajavartiolaitoksen toiminnan turvaamiseksi.

4 Sotilaallisen puolustusvalmiuden tukeminen (uudistettu 9 luku)

Työryhmä on esittänyt, että valmiuslain luonnoksen 57 – 62 §:n mukaiset toimivaltuudet sotilaallisen puolustusvalmiuden tukemiseksi koskisivat puolustusvoimien lisäksi myös Rajavartiolaitosta. Voimassa olevan valmiuslain 16 luvussa esitetyt vastaavat toimivaltuudet koskevat vain puolustusvoimia. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää uudistusta välttämättömänä sen sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien toimeenpanemiseksi sekä mietinnössä esitettyjä perusteluita oikeina ja riittävinä.

Viitaten mietinnön liitteen 1 lukuun 3 koskien valtiovarainministeriön lausumaa julkisen hallinnon tiedonhallinnan turvaamista ja sotilaallista puolustusvalmiutta koskevien säännösten yhteensovittamista, Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että mikäli valmiuslain luonnoksen 59 - 60 §:iin suunnitellaan hallituksen esityksen jatkovalmistelun yhteydessä tehtävän muutoksia, valmistelussa on kuultava myös sisäministeriötä ja Rajavartiolaitosta.

5 Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen (valmiuslain luonnoksen 10 luku)

Työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 65 §:ssä, että 11 §:n 1 momentin 1-2 ja 5 kohdissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voitaisiin valtioneuvoston asetuksella enintään kahdeksi viikoksi kerrallaan kieltää tai rajoittaa oikeutta oleskella ja liikkua valtakunnan rajan läheisyydessä, rajanylityspaikan välittömässä läheisyydessä ja merialueella siltä osin kuin se on välttämätöntä rajaturvallisuutta erityisen vakavasti ja laajamittaisesti vaarantavan uhkan

torjumiseksi tai tilanteen hallintaan saattamiseksi. Liikkumis- ja oleskelurajoituksia valvoisi Rajavartiolaitos.

Rajavartiolaitoksen esikunta pitää esitettyä toimivaltuutta välttämättömänä Rajavartiolaitoksen tehtävien hoitamiseksi ja arvioitujen riskien hallitsemiseksi pykälässä tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Rajavartiolaitos pitää pykälän alueellisia toimivaltuuksia riittävän tarkkarajaisina. Alueellisen toimivaltuuden määrittelemiseksi käytetyt käsitteet ovat vakiintuneita eikä niiden soveltamisessa ole ilmennyt ongelmia normaali- tai poikkeusoloissa.

6 Otto-oikeudet ja palveluiden suorittamisvelvollisuus (valmiuslain luonnoksen 11 luku)

Työryhmä on esittänyt, että Rajavartiolaitokselle säädettäisiin valmiuslain luonnoksen 11 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainituissa poikkeusoloissa toimivaltuus valmiuslain luonnoksen

- 72 §:n mukaisesti velvoittaa ajoneuvon, aluksen tai ilma-aluksen omistaja tai haltija luovuttamaan edellä mainittu väline Rajavartiolaitoksen käyttöön tai hallintaan,
- 80 §:n mukaisesti velvoittaa yhteisö tai luonnollinen henkilö luovuttamaan majoittumiseen, energiahuollon tai varustamisen kannalta välttämättömiä tai muita vastaavia välttämättömiä tavaroita Rajavartiolaitoksen hallintaan,
- 81 §:n mukaisesti velvoittaa yhteisön tai elinkeinonharjoittajan suorittamaan Rajavartiolaitokselle kuljetus-, muonitus-, majoitus-, korjaus-, huolto-, rakentamis- tai lääkintäpalveluita, tietotekniikkaan ja tietojärjestelmiin liittyviä palveluita sekä muita vastaavia rajaturvallisuuden ylläpitämisen kannalta välttämättömiä palveluita,
- 84 §:n mukaisesti velvoittaa kiinteistön, muun maa- tai vesialueen taikka huoneiston omistajan tai haltijan luovuttamaan kiinteistö, muu maa- tai vesialue taikka huoneisto Rajavartiolaitoksen hallintaan.

siten kuin se on edellä mainituissa pykälissä kirjattu.

Rajavartiolaitoksen esikunta pitää esitettyjä toimivaltuuksia välttämättöminä sen tehtävien suorittamiseksi valmiuslain luonnoksen 11 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa. Mietinnössä esitetyt perusteet ovat esitettyjen pykälien osalta riittävät. Rajavartiolaitoksen esikunnalla ei ole lisättävää liitteessä 2 esitettyyn.

Rajavartiolaitoksen esikunta esittää, että 84 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan Rajavartiolaitoksella olisi 81 §:n 1 momentin mukaisesti hallintaan otetuilla kiinteistöillä ja muilla maa- tai vesialueilla oikeus ryhtyä tarvittaviin välttämättömiin toimenpiteisiin tilapäisten rakennusten ja rakennelmien rakentamiseksi, teiden ja muiden väylien rakentamiseksi sekä muiden rajaturvallisuuden ylläpidon kannalta välttämättömien laitteiden rakentamiseksi.

Toimivaltuus vastaisi valmiuslain luonnoksen 61 §:n 2 momenttia ja 83 §:n 2 momenttia. Toimivaltuus mahdollistaisi hallintaan otettujen kiinteistöjen ja alueiden muokkaamisen käyttötarkoitusta varten esimerkiksi mahdollistamalla välttämättömien tilapäisten ajoneuvo-, alus- ja ilma-alussuojien sekä laitureiden rakentamisen ja asentamisen, tilapäisten majoitus-, toimisto- ja varastokonttien asentamisen, tilapäisten antennien, esteiden ja liikenteenohjauslaitteiden asentamisen, ilma-alusten tilapäisten lentopaikkojen raivauksen ja rakentamisen sekä edellä mainituille paikoille johtavien ajourien, vesiväylien ja tilapäisten siltojen rakentamisen.

Viitaten muistion liitteen 1 lukuun 3, koskien valtiovarainministeriön lausumaa julkisen hallinnon tiedonhallinnan turvaamista ja sotilaallista puolustusvalmiutta koskevien säännösten yhteensovittamista, Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että se on lausuntokierroksen aikana valmistellut yhdessä valtionvarainministeriön kanssa 81 §:ään vastaavaa muutosta, kuin mitä 59 §:ään on myös luonnosteltu. Rajavartiolaitos jatkaa valmistelua yhdessä valtionvarainministeriön ja työryhmän sihteeristön kanssa.

7 Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen (valmiuslain luonnoksen 17 luku)

Työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 11 §:n 1 momentin 1-3 ja 5 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen hallintaa varten valmiuslain luonnoksen 124 - 125 §:ssä toimivaltuuksia koskien polttoaineiden saannin varmistamista tietyille viranomaisille ja toimintaan ja polttoaineiden muuta sääntelyä sekä 127 §:n 1 momentin 1 kohdassa kieltoa keskeyttää sähköntoimitus maanpuolustuksen ja muun yhteiskunnan kannalta välttämättömien toimintojen välttämättömään sähkönkäyttöön. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää esitettyjä toimivaltuuksia ja kieltoa välttämättöminä Rajavartiolaitoksen tehtävien toteuttamisen turvaamiseksi pykälässä mainituissa poikkeusoloissa.

8 Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen (valmiuslain luonnoksen 18 luku)

Työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 136 §:ssä, että liikenne- ja viestintäministeriö voi 11 §:n 1 momentin 1-2 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa muun muassa Rajavartiolaitoksen toiminnan turvaamiseksi määrätä liikenne- ja viestintäviraston tilapäisesti muuttamaan radioluvan ehtoja, peruuttamaan radioluvan, keskeyttämään radiolupien myöntämisen tai kieltämään radiolähtetimen tai -järjestelmän käytön. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää esitettyä uutta toimivaltuutta välttämättömänä Rajavartiolaitoksen toiminnan turvaamiseksi edellä mainituissa poikkeusoloissa.

9 Välttämättömän rakentamisen turvaaminen (valmiuslain luonnoksen 20 luku)

Työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 141 §:ssä, että 11 §:n 1 momentin 1-2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa rakentamislain (751/2023) 42 §:ssä tarkoitetun rakentamishankkeen tai infrastruktuurin rakentamista koskevan hankkeen saa aloittaa tai sellaista saa jatkaa vain, jos hankkeelle myönnetään aloitus- tai jatkamislupa. Välttämättömästä rakentamisesta olisivat erityisesti esimerkiksi puolustusvoimien ja maanpuolustusta koskevat hankkeet ja korjaustyöt. Puolustusvoimat ei tarvitsisi aloitus- tai jatkamislupaa rakentamishankkeidensa toteuttamiseen.

Vastaavasti työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 142 §:n 2 momentissa, että 11 §:n 1 momentin 1-2 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa 142 §:n 1 momentissa tarkoitettua rakennustuotteiden ostolupaa ei tarvita esimerkiksi puolustusvoimien rakennushankkeiden toteuttamiseen. 142 §:n 5 momentin mukaan ostolupa myönnetään vain aloitus- ja jatkamislupaan saaneeseen hankkeeseen.

Viitaten valmiuslain luonnoksen 9 luvussa ja erityisesti sen 61 §:n 2 momentissa esitettyyn sekä tämän muistion luvussa 6 esitettyyn 11 luvun 84 §:n 2 momentin lisäykseen, Rajavartiolaitoksen esikunta esittää 141 §:n 4 momenttia täydennettäväksi siten, että myöskään Rajavartiolaitos ei tarvitsisi aloitus- tai jatkamislupaa rakentamishankkeidensa toteuttamiseen. Vastaavasti Rajavartiolaitoksen esikunta esittää 142 §:n 2 momenttia täydennettäväksi siten, että rakennustuotteiden ostolupaa ei tarvittaisi myöskään Rajavartiolaitoksen rakennushankkeiden toteuttamiseen.

Rajavartiolaitos osallistuu Rajavartiolain (578/2005) 3 §:n 3 momentin mukaisesti sotilaalliseen maanpuolustukseen. Rajavartiolain 25 §:n 1 momentin mukaisesti Rajavartiolaitoksen tehtävänä on ylläpitää ja kehittää puolustusvalmiutta yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa. Tähän kuuluu myös valmiuslain luonnoksen 141 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetut Rajavartiolaitoksen vastuulle kuuluvat maanpuolustusta koskevat hankkeet ja korjaustyöt sekä 4 momentissa tarkoitetut puolustusvoimien rakentamishankkeita vastaavat työt. Rajavartiolaitos suunnittelee ja yhteensovittaa maanpuolustusta koskevat rakennushankkeet puolustusvoimien kanssa. Lisäksi Rajavartiolaitos on varautunut suorittamaan 11 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa esimerkiksi Rajavartiolain 50 – 50 a §:ssä ja tämän muistion 6 luvussa esitetyn 84 §:n 2 momentin lisäyksessä tarkoitettuja rakennustoita. Esitetyt täsmennykset ovat välttämättömiä poikkeusolojen hallinnan kannalta erityisen kiireellisten rakennushankkeiden toteuttamiseksi.

10 Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säädökset (valmiuslain luonnoksen 21 luku)

Työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 145 §:ssä, että toimivaltainen viranomainen voi asettaa esimerkiksi 59 §:n (palvelujen suorittamisvelvollisuus sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi tai ylläpitämiseksi) ja 81 §:n (Palvelujen suorittaminen Rajavartiolaitykselle) nojalla annettujen päätösten tehostamiseksi uhkasakon. Rajavartiolaityksen esikunta pitää säännöksiä välttämättöminä ja perusteluja riittävinä.

11 Korvaukset (valmiuslain luonnoksen 23 luku)

Työryhmä on esittänyt uudistetun valmiuslain 154 - 157 §:ssä perusteet korvausten määräämisestä eri tarkoituksiin luovutetusta omaisuudesta, elinkeinotoiminnan estymisestä sekä palveluiden suorittamisesta. Rajavartiolaityksen esikunta pitää säännöksiä tarkoituksenmukaisina ja perusteluja riittävinä.

12 Rangaistussäädökset (valmiuslain luonnoksen 24 luku)

Työryhmä on esittänyt valmiuslain luonnoksen 166 §:ssä, että joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö esimerkiksi 57-61, 72, 80 tai 84 §:n nojalla määrätyn luovutusvelvollisuuden tai rikkoo esimerkiksi 62 tai 65 §:n nojalla säädettyä liikkumis- tai oleskelukielltoa tai rajoitusta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, valmiuslakirikkomuksesta sakkoon. Rajavartiolaityksen esikunta pitää säännöksiä välttämättöminä ja perusteluja riittävinä.

13 Muuta: Vesikuljetusten johtaminen poikkeusoloissa

Rajavartiolaityksen esikunnan näkemyksen mukaan valmiuslain luonnoksesta puuttuu kokonaan voimassa olevan valmiuslain 79 §:ssä viranomaiselle säädetty tehtävä ja toimivalta vesikuljetusten johtamiseksi poikkeusoloissa. Rajavartiolaityksen käsityksen mukaan kyseistä toimivaltaa ei ole myöskään säädetty minkään viranomaisen normaalioloja koskevassa lainsäädännössä yksiselitteiseksi poikkeusolojen toimivallaksi.

Kyseisen, nykyisen valmiuslain mukaisen, toimivallan sisällyttäminen myös uudistettavaan valmiuslakiin on Rajavartiolaityksen esikunnan näkemyksen mukaan oleellisen tärkeää. Poikkeusolojen aikainen vesiliikenteen, ja Rajavartiolaityksen toimintaympäristössä erityisesti meriliikenteen, johtaminen on välttämätöntä Suomen huoltovarmuuden turvaamiseksi ja meriliikenteen

toteuttamiseksi hallitusti vaativassa turvallisuusympäristössä. Käytännön alustana koordinaatiolle toimii muiden rakenteiden lisäksi merellisten toimijoiden sopimusperusteinen ns. METO-yhteistyö.

Johdetulla, suunnitelmallisella ja priorisoidulla meriliikenteen toteuttamisella on suuri merkitys Rajavartiolaitoksen omien vastuutehtävien kannalta. Näitä tehtäviä ovat meripelastus, ympäristövahinkojen torjunta sekä rajatarkastukset, jotka kaikki vaativat priorisoidun ja hallitun meriliikenteen kanssa toteutettavaa yhteensovittamista esimerkiksi meriliikenteen suuntautumisen muuttumisen vuoksi. Sama koskee Rajavartiolaitoksen osallistumista sotilaalliseen maanpuolustukseen Puolustusvoimien johtamana. Tässä yhteydessä kyseinen tehtävä tarkoittaa osallistumista meriliikenteen suojaamiseen yhdessä Merivoimien kanssa. Tehtävän asianmukainen suorittaminen edellyttää koordinoitua ja johdettua meriliikenteen toteuttamista erityisesti poikkeusolojen aikaisessa erityisen vaativassa merialueen turvallisuustilanteessa, jossa merikuljetusten priorisointi ei voi perustua vain kaupalliseen päätöksentekoon.

Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan poikkeusolojen meriliikenteen toteuttamista ei voi jättää liikenteen kaupallisen ja markkinanehtoisen suuntautumisen varaan, vaan liikenne on priorisoitava ja koordinoitava yhteen kumppanimaiden ja liittokunnan sotilaallisten kuljetustarpeiden kanssa. Kyseinen toimivalta ja siihen liittyvä poikkeusolojen aikainen vesikuljetusten johtamisen tehtävä tuleeikin Rajavartiolaitoksen käsityksen mukaisesti ensisijaisesti kohdistaa, kuten nykymallissa, liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) viranomaistehtäväksi ja vasta toissijaisesti jonkun muun viranomaisen poikkeusolojen tehtäväksi. Tätä puoltaa pitkäaikainen Traficomien asiassa tekemä suunnittelu- ja varautumistyö sekä Traficomien normaaliolojen tehtävät, jotka kyseistä poikkeusolojen tehtävän hoitamista tukevat.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Tom Hanén

Raja- ja meriosaston osastopäällikkö
Priikaatikenraali

Mika Rytönen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 27.02.2026 klo 14:48.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

JAKELU

Oikeusministeriö

Sisäministeriö

Rajavartiolaitoksen esikunta, raja- ja meriosasto

Rajavartiolaitoksen esikunta, oikeudellinen osasto

Rajavartiolaitoksen esikunta, henkilöstöosasto

Rajavartiolaitoksen esikunta, teknillinen osasto

Rajavartiolaitoksen esikunta, suunnittelu- ja talousyksikkö